

of teachers with proper professional experience; poor educational bases for testing and experiments; insufficient methodological resources.

Key words: professional preparation, public values, specialist of physical education, self-education, self-perfection.

Стаття надійшла до редакції 19.02.2013 р.

Прийнято до друку 29.03.2013 р.

Рецензент – к. п. н., доц. Зюсюков О. В.

УДК 378.011.3:613–051

В. О. Зайцев

**МІСЦЕ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ У ПІДГОТОВЦІ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ОСНОВ ЗДОРОВ'Я ДО ВИХОВАННЯ
ЗДОРОВИХ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ ПОЗАКЛАСНОЇ РОБОТИ**

Останнім часом у зв'язку з погіршенням стану здоров'я шкільної молоді, а також зниженням інтересу учнів до ведення здорового способу життя, особливо актуальною постає проблема підготовки майбутніх учителів основ здоров'я, призначених виховувати здорових школярів. У теперішній час саме вчителі основ здоров'я мають надзвичайно важливе значення у формуванні високого рівня культури здоров'я учнів основної школи, яке повинно здійснюватись як у навчальній так і позанавчальній діяльності з навчального предмету «Основи здоров'я». Між тим зазначимо, що особливе місце у вихованні здорових школярів займає позакласна робота з основ здоров'я. Невимушеність учнів, можливість варіювати зміст позакласної роботи з основ здоров'я, спираючись на інтереси підлітків, сприяє розширенню можливостей у вихованні в учнів ціннісного ставлення до власного здоров'я, бажання його зміцнювати та зберігати. Разом з тим, організація і проведення позакласної роботи з основ здоров'я вимагає якісної підготовленості студентів відповідної спеціальності. Надзвичайно важливе місце у зазначеному напрямку відіграє педагогічна практика.

Нині проблемі підготовки майбутніх учителів основ здоров'я приділяють увагу такі вітчизняні вчені як: В. Бабич [1], І. Зенченков [2], А. Радченко [3], та ін. Разом з тим, можна відзначити ряд наукових робіт, присвячених питанням виховання здорових учнів у процесі позакласної роботи В. Горашук [4], О. Кабацька [5] та інші.

Роботу виконано за планом НДР ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

Завдання статті: визначити місце педагогічної практики у підготовці майбутніх учителів основ здоров'я до формування культури здоров'я шкільної молоді; розробити додаткові завдання до студентів-

практикантів стосовно педагогічної практики у контексті виховання всебічно здорової та розвиненої молоді.

Значення практики у підготовці будь якого спеціаліста важко переоцінити. Звичайно не є виключенням підготовка майбутніх учителів з основ здоров'я. Зрозуміло, що практика наближує студентів до реальних умов їх майбутньої професійної діяльності, а тому вона повинна повністю відображати діяльність фахівця, максимально враховувати всі тонкощі педагогічної роботи. Саме тому, здійснюючи підготовку майбутніх учителів основ здоров'я дуже важливо, щоб зміст педагогічної практики (практики за фахом) повною мірою передбачав діяльність студентів відповідно позакласної роботи. При цьому, на наш погляд, дуже важливо щоб майбутній вчитель основ здоров'я під час проходження практики не обмежувався формальною розробкою на папері будь якого заходу, а ставився до позакласної роботи з усією відповідальністю й приймав участь у проведенні відповідних гуртків, бесід, лекцій, дискусій з питань здоров'я, розробкою та проведенням (групою студентів) різноманітних заходів.

Практика у школі – це, перш за все, набуття реального досвіду під керівництвом методиста та з допомогою учителя-практика. Й від того, наскільки якісно вона буде організована, залежатиме якість здійснення позакласної роботи майбутніми учителями основ здоров'я у загальноосвітніх навчальних закладах. Надзвичайно важливо, щоб студенти не тільки на теоретичному рівні розуміли значущість позакласної роботи для виховання здорових школярів, але й змогли на практиці побачити як запалюються очі школярів під час проведення цікавих заходів, присвячених питанням здоров'я, переконались в тім з яким бажання школярі відвідують гуртки здоров'я, обговорюють актуальні питання тощо. У процесі проходження педагогічної практики потрібно, щоб студент сам переконався в тому, що педагогічна професія цікава й пізнавальна, а не навпаки. Саме тому, розробляючи зміст педагогічної практики потрібно в повній мірі врахувати відповідні завдання для студентів у контексті позакласної роботи з учнями основної школи. Важливо також, щоб в процесі педагогічної практики продовжувалась дослідницька робота студентів у контексті виховання здорових школярів в процесі позакласної роботи, яка має починатися з перших курсів навчання у ВНЗ [6].

Ураховуючи, що позакласна робота з предмета основи здоров'я має свої особливості та відмінності від позакласної роботи з інших предметів, педагогічна практика повинна обов'язково враховувати цю специфіку, при цьому відводячи зазначеному надзвичайно важливе значення.

У зв'язку з вищезазначеним, до педагогічної практики (практики за фахом) студентів з основ здоров'я було визначено додаткові завдання, спрямовані на отримання майбутніми учителями певного досвіду з формування культури здоров'я підлітків у процесі позакласної роботи,

серед яких особливого значення набувають наступні: аналіз позакласної роботи з основ здоров'я яка здійснювалась учителем-практиком, або студентом-практикантом; розроблення, організація і проведення позакласного заходу спрямованого на закріплення отриманих на уроці знань та їх розширення з питань зміцнення та збереження здоров'я у всіх його аспектах; розроблення, організація і проведення позакласного заходу оздоровчого спрямування; організація і проведення лекції-бесіди з батьками у контексті виконання учнями індивідуальної оздоровчої системи в домашніх умовах; здійснення дослідження стану духовного, психічного, соціального і фізичного аспектів здоров'я підлітків у позанавчальний час.

Здійснення аналізу позакласної роботи з основ здоров'я, що проводиться учителем-практиком або студентом-практикантом було достатньо важливим завданням, оскільки таким чином майбутні вчителі, визначаючи стан організації вчителем позакласної роботи, по-перше, відмічали позитивні сторони й відповідно могли використовувати побачене у майбутній професійній діяльності. По-друге, виявлення можливих помилок дозволяло студентам уникати їх у власній практиці.

Аналіз позакласної роботи з основ здоров'я відбувався за допомогою розробленого нами прикладу (див. табл. 1). При розробці зазначеного прикладу ми спиралися на розроблений Харківським інститутом удосконалення учителів приклад валеологічного аналізу уроку.

Таблиця 1

Аналіз позакласної роботи з основ здоров'я

№	Блоки завдань	К-ть балів
1	Відповідність змісту позакласної роботи навчальному предмету та його спрямованість на формування культури здоров'я підлітків	
1.1.	зміст позакласної роботи майже не передбачає озброєння учнів додатковими знаннями у контексті зміцнення та збереження здоров'я у всіх його аспектах	(- 2 бали)
1.2.	зміст позакласної роботи частково спрямований на формування культури здоров'я підлітків	(1 бал)
1.3.	позакласна робота цілком спрямована на формування високого рівня культури здоров'я підлітків	(+ 2 бали)
2.	Організація і проведення позакласних заходів інтелектуального спрямування	
2.1.	питання переважно загального характеру й не відображають проблему здоров'я	(- 2 бали)
2.2.	питання для гравців частково стосуються проблеми здоров'я	(1 бал)

2.3.	підібрані цікаві й пізнавальні питання у контексті зміцнення та збереження здоров'я у всіх його аспектах	(+ 2 бали)
3.	Здійснення оздоровчої роботи у процесі позакласної діяльності	
3.1.	застосування оздоровчих технологій, спрямованих на духовний аспект здоров'я	(+ 2 бали) їх відсутність - (- 2 бали)
3.2.	застосування оздоровчих технологій, спрямованих на психічний аспект здоров'я	(+ 2 бали) їх відсутність - (- 2 бали)
3.3.	застосування оздоровчих технологій, спрямованих на фізичний аспект здоров'я	(+ 2 бали) їх відсутність - (- 2 бали)
4.	Дотримання методичних особливостей застосування учнями оздоровчих технологій	
4.1.	учитель постійно зауважує на попередження можливих помилок учнями, намагається постійно надавати допомогу підліткам у застосуванні тієї чи іншої оздоровчої технології	(+ 2 бали)
4.2.	учитель інколи звертає увагу на методику засвоєння та правильність виконання учнем оздоровчих технологій	(-1 бал).
4.3.	учитель взагалі не звертає уваги на правильність виконання підлітками оздоровчих технологій	(- 2 бали)
5.	Систематичність виконання підлітками оздоровчих технологій у процесі позакласної роботи	
5.1.	оздоровчі технології застосовуються учнями на кожному позакласному занятті	(+ 4 бали)
5.2.	оздоровчі технології застосовуються підлітками тільки на окремих заходах	(1 бал)
5.3.	оздоровчі технології не використовуються учнями взагалі	(- 4 бали).
6.	Співпраця з батьками у контексті виховання здорових підлітків	
6.1.	наявність батьківських зборів (просвітницької роботи стосовно виховання здорових дітей у сім'ї)	(+ 2 бали) їх відсутність - (- 2 бали)
6.2.	залучення батьків до участі у різноманітних позакласних заходах, присвячених питанням здоров'я	(+ 2 бали) їх відсутність - (- 2 бали)

6.3.	здійснення індивідуальних просвітницьких бесід з батьками з питань виховання здорових дітей у сім'ї	(+ 2 бали) їх відсутність - (- 2 бали)
------	---	--

Як видно з прикладу, аналіз позакласної роботи з основ здоров'я здійснюється за окремими пунктами, серед яких відповідність змісту (планування, організація та проведення) позакласної роботи навчальному предмету та його спрямованість на формування культури здоров'я підлітків. Відповідно до зазначеного пункту студенти мають визначити на скільки позакласна робота спрямована на формування високого рівня культури здоров'я підлітків. Так, студенти оцінюють якість організації та проведення позакласної роботи з основ здоров'я вчителів-практиків (за вказаним пунктом) балами, запропонованими у прикладі аналізу (від – 2 до + 2).

Відповідно до наступного пункту, студенти мають визначити, наскільки організація і проведення позакласних заходів інтелектуального характеру спрямована на розширення знань підлітків, зміцнення та збереження здоров'я у всіх його аспектах. У разі, якщо позакласною роботою передбачалась оздоровча робота з учнями, студенти-практиканти визначають, наскільки учні правильно виконують ту чи іншу оздоровчу технологію, чи надає вчитель методичні поради, що передбачають уникнення помилок з застосування оздоровчих технологій, чи передбачається диференційований підхід у засвоєнні оздоровчої технології окремим учнем, чи систематично у позакласний час здійснюється оздоровча робота тощо.

Таким чином, якщо вчитель або студент-практикант отримував від 18 до 22 балів, то така робота вважається як дуже гарна. Кількість балів від 13 до 17 характеризують діяльність вчителя у зазначеному напрямку (чи студента-практиканта) як задовільну. Отримання нижче від 7 до 12 балів рахується як незадовільно організована позакласна робота з основ здоров'я у контексті виховання здорових школярів. Нижче 7 балів вважається як дуже незадовільно здійснена позакласна робота з основ здоров'я.

Отже, за допомогою вищезазначеного прикладу аналізу позакласної роботи з основ здоров'я студенти мали можливість визначити її відповідність. Між тим, зазначимо, що аналіз позакласної роботи не повинен обмежуватись виставленням балів за окремими пунктами. Кожен студент має окремо робити позначки стосовно позитивних та негативних боків організації вчителями позакласної роботи з основ здоров'я, які потім обговорюватимуться студентами з прикріпленим до них методистом.

Висновки. Педагогічна практика має надзвичайно важливе місце й значний потенціал у підготовці майбутніх учителів основ здоров'я до формування культури здоров'я школярів у процесі позакласної роботи, що досягається за умови корекції її змісту зі спрямованістю на

закріплення студентами відповідних знань та умінь, а також отримання певного досвіду у зазначеному контексті.

Перспективи дослідження полягають у подальшому дослідженні проблеми підготовки майбутніх учителів основ здоров'я до позакласної роботи з учнями основної школи.

Список використаної літератури

1. Бабич В. І. Підготовка майбутніх учителів основ здоров'я як важлива умова виховання здорової молоді / В. І. Бабич, В. О. Зайцев, О. В. Нечаєва // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2010. – №1. – С. 3–6. **2. Зенченков І. П.** Формування духовних цінностей майбутнього фахівця з основ здоров'я в процесі професійної підготовки : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.07 «Теорія та методика виховання» / І. П. Зенченков. – Луганськ. – 2011. – 20 с. **3. Радченко А. В.** Професійна підготовка майбутніх вчителів основ здоров'я у вищому навчальному закладі : дис. кандидата пед. наук : 13.00.04 / Радченко Аліна Володимирівна. – Луганськ. – 2012. – 260 с. **4. Горашук В. П.** Формирование культуры здоровья школьников (теория и практика) / В. П. Горашук – Луганск : Альма-матер, 2003. – 376 с. **5. Кабацька О. В.** Методика формування культури здоров'я старшокласників у позакласній роботі / О. В. Кабацька // Педагогічні науки: зб. наук. пр. – Херсон : ХДУ, 2010. – Вип. 56. – С. 192–198. **6. Зайцев В. О.** Деякі аспекти вдосконалення професійної підготовки майбутніх учителів основ здоров'я до позакласної роботи з учнями основної школи. / В. О. Зайцев // Культура здоров'я, фізичне виховання, реабілітація в сучасних умовах: зб. наук. пр. – Луганськ, 2011. – С. 82–87.

Зайцев В. О. Місце педагогічної практики у підготовці майбутніх учителів основ здоров'я до виховання здорових школярів у процесі позакласної роботи

Стаття присвячена актуальним питанням підготовки майбутніх учителів основ здоров'я до позакласної роботи, спрямованої на виховання школярів з високим рівнем культури здоров'я. Наводиться авторська розробка прикладу аналізу організації позакласної роботи з основ здоров'я в загальноосвітніх навчальних закладах, за допомогою якого під час практики студентами може визначатись рівень виховання всебічно здорових та розвинених підлітків у позанавчальний час. Передбачається, що запропоновані додаткові завдання до змісту педагогічної практики студентів спеціальності сприятимуть більш якісній підготовці студентів до позакласної роботи з основ здоров'я у контексті формування культури здоров'я учнів основної школи.

Ключові слова: педагогічна практика, професійна підготовка, учні основної школи, майбутні вчителі основ здоров'я.

Зайцев В. А. Место педагогической практики в контексте подготовки будущих учителей основ здоровья к воспитанию здоровых школьников в процессе внеклассной работы

Статья посвящена актуальным вопросам подготовки будущих учителей основ здоровья к внеклассной работе, направленной на воспитание учеников с высоким уровнем культуры здоровья. Приводится авторская разработка примера анализа организации внеклассной работы по основам здоровья в общеобразовательных учебных заведениях, с помощью которого во время практики студентами может определяться уровень воспитания всесторонне здоровых и развитых подростков во внеучебное время. Предусматривается, что предложенные дополнительные задания к содержанию педагогической практики студентов будут способствовать более качественной подготовке студентов к внеклассной работе по основам здоровья в контексте формирования культуры здоровья учеников основной школы.

Ключевые слова: педагогическая практика, профессиональная подготовка, учащиеся основной школы, будущие учителя основ здоровья.

Zaytsev V. O. The Place of Educational Practices in the Training of Future Health Basics Teachers to the Education of Healthy Students During Extracurricular Activities

The article is devoted to topical issues of training of future health basics teachers to extracurricular activities aimed at the education of students with high level of health culture, formation of spiritual, mental, social and physical aspects of health of primary school pupils. The objectives of the article is the disclosure of pedagogical practice in the preparation of future health basics teachers to the creation of health culture among young people, and development of additional tasks to student-practice on the educational practice in the context of education. Given an authoring example analysis of extra-curricular activities on health basics in secondary schools through which students' level of healthy education at extracurricular time may be determined during practice. It is assumed that the proposed additional tasks to the content of teaching practice of students majoring promote more quality preparation of students for extracurricular activities on health basics in secondary schools in the context of health culture of primary school students.

Key words: pedagogical practices, profession preparation, pupils of secondary school, future teachers of bases of health.

Стаття надійшла до друку 20.02.2013 р.

Прийнята до друку 29.03.2013 р.

Рецензент – к. п. н., доц. Бабич В. І.